

Дмитро Лученко

доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
(м. Харків, Україна)
luchenkodv@gmail.com

УДК 342.9

ПРАВОВА ПРИРОДА ПОЗОВУ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

АНОТАЦІЯ. Стаття присвячена дослідженню правової природи позову в адміністративному судочинстві. Автор, констатуєчи безсумнівну важливість позовної процесуальної форми в адміністративному судочинстві, яка забезпечує ефективний захист порушених прав і свобод приватних осіб у спорах із суб'єктами владних повноважень, звертає увагу на ту обставину, що доктринальне розуміння правової природи цього інституту є недостатньо розробленим, а більшість учених не можуть дійти консенсусу з приводу характеристики його субстантивних ознак. З огляду на вказане, у статті наголошується на тому, що дослідження правової природи адміністративного позову є актуальним питанням сучасної науки адміністративного права.

Метою статті є визначення правової природи адміністративного позову як процесуальної підстави оскарження та засобу захисту прав фізичних і юридичних осіб у спорах із носіями публічної влади – суб'єктами владних повноважень у розумінні Кодексу адміністративного судочинства України (КАС України).

Автор розглядає наукові підходи до розуміння правової природи адміністративного позову. Так, у межах цього аналізу досліджуються напрацювання вчених, які відстоюють, по-перше, суто процесуальне бачення адміністративного позову і зосереджують увагу лише на дослідженні його структури; по-друге, які намагаються надати характеристику адміністративному позову крізь призму адміністративно-правового спору, тобто аналізуючи його матеріально-правову природу; по-третє, які відстоюють синтетичну природу адміністративного позову. Відповідно до цього підходу характеристика адміністративного позову впливає із його дуалістичного розуміння, що означає поєднання матеріально-правових та процесуальних ознак при його визначенні. Матеріально-правовий аспект адміністративного позову охоплює вимогу позивача до відповідача, яка виникає у зв'язку з матеріально-правовими відносинами між позивачем – фізичною чи юридичною особою і суб'єктом публічно-владних повноважень із приводу здійснення останнім публічного управління. Процесуальний аспект адміністративного позову, зі свого боку, стосується виняткової вимоги, що подається позивачем до адміністративного суду.

У зв'язку з цим автор здійснює спробу виокремити найбільш характерні ознаки адміністративного позову, до яких відносить: 1) спрямованість на вирішення адміністративно-правового спору; 2) наявність відповідача – суб'єкта публічно-владних повноважень; 3) наявність вимоги, яка заснована на способі захисту порушеного права або законного інтересу, передбаченому законом; 4) наявність порушень прав чи свобод приватних осіб, які вчинені внаслідок рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта публічно-владних повноважень; 5) адміністративний позов є вимогою особи про захист її прав, скерованою до суду; 6) структуру позову утворюють зміст, предмет і підстави позову.

Ключові слова: адміністративне судочинство; адміністративний позов; адміністративно-правові спори.

Розв'язання судом адміністративно-правових спорів між фізичними і юридичними особами та суб'єктами публічно-владних повноважень відбувається з використанням позовної процесуальної форми. У судовому адміністративному процесі, як і в процесі цивільному чи господарському, поняття позову займає центральне місце. Чітке розуміння правової природи цього інституту має важливе значення для його ефективного використання з метою захисту порушених прав і свобод приватних осіб у порядку адміністративного судочинства. Це актуалізує в науці адміністративного права дослідження природи адміністративного позову, його ознак і структури.

Дослідженню правової природи адміністративного позову були присвячені праці таких науковців, як Л. Гончар, Ю. Дорохіна, І. Зайцев, О. Зеленцов, Т. Коломоєць, О. Константи́й, В. Лукашевич, Г. Осокіна, Ю. Педько, Н. Писаренко, Ю. Попова, Ю. Старілов та ін. Водночас і сьогодні природа адміністративного позову залишається не повністю дослідженою. Остання теза яскраво проявляється у двох моментах. По-перше, в літературі немає єдиного підходу до того, що розуміти під адміністративними позовами. Одні дослідники приділяють увагу позовам, у яких позивачем є приватні особи¹, а відповідачем – носії владних повноважень; другі під адміністративним позовом розуміють передусім позов, що подається у зв'язку з притягненням правопорушника до адміністративної відповідальності (хоча таке твердження є, принаймні, дискусійним, зокрема, і на рівні європейського правового досвіду)²; треті намагаються об'єднати різні види позовів у єдину систему³. О. Константи́й розглядає адміністративний позов як засіб захисту прав, свобод та законних інтересів в адміністративному судочинстві відповідно до кате-

¹ Ю Попова, *Судопроизводство по делам, возникающим из публично-правовых отношений (теоретические проблемы)* (КГАУ 2002) 38-44.

² Г Осокіна, *Иск (теория и практика)* (Городец 2000) 192.

³ А Зеленцов, *Субъективное публичное право: учебное пособие* (РУДН 2012) 146.

Дмитро Лученко

горій справ, які розглядаються адміністративними судами, і видів позовів, що випливають із тексту Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України)⁴. Ю. Старилов взагалі використовує поняття “адміністративний позов” й “адміністративна скарга” як синоніми⁵, хоча ці поняття відображають різні засоби захисту прав і відповідні процесуальні форми. Інша річ, що й законодавець часто припускається такої помилки. Наприклад, у ст. 288 Кодексу України про адміністративні правопорушення, в якій ідеться про оскарження постанов у справі про адміністративне правопорушення, вживається поняття “скарга”, хоча у випадку оскарження до суду зазвичай використовується позовна процесуальна форма і відповідні справи розглядаються адміністративним судом у порядку позовного провадження. По-друге, навчальна література з судового адміністративного процесу взагалі не зупиняється на розкритті питання адміністративного позову, а лише дублює відповідні положення КАС України⁶.

З огляду на наведене вважаємо за необхідне акцентувати увагу на особливостях нашого предмета дослідження задля коректного сприйняття його результатів, викладених нижче. Підкреслимо, що ми не маємо на меті у своїх міркуваннях охопити всі види адміністративних позовів, створити загальну теорію позову в адміністративному судочинстві.

Метою дослідження є визначення правової природи адміністративного позову як процесуальної підстави оскарження і засобу захисту прав фізичних та юридичних осіб у спорах із носіями публічної влади – суб’єктами владних повноважень у розумінні ст. 4 КАС України. Окремі з викладених нижче висновків можуть бути загальними і мати значення для інших видів адміністративних позовів (наприклад, позовів у справах, де позивачем і відповідачем виступають суб’єкти публічно-владних повноважень), інші ж є спеціальними і стосуються тільки розглядуваного нами виду адміністративного позову.

Слід зазначити, що підходи вчених-адміністративістів до характеристики адміністративного позову можна згрупувати у три основні напрями.

Перший напрям, який умовно можна назвати “класичним”, полягає у вивченні адміністративного позову з процесуального боку за зразком вчення про позов, сформульованого представниками науки цивільного процесу. У межах цього напрямку увага вчених зосереджена на проблематиці структури адміністративного позову: двочленній (предмет і

⁴ О Константи́й, *Проблеми захисту в адміністративному судочинстві суб’єктивних прав, свобод і законних інтересів* (Істина 2015) 273-87.

⁵ Ю Старилов, *Административные суды в России: новые аргументы “за” и “против”* (Норма 2004) 121.

⁶ Е Демський, *Адміністративне процесуальне право України: навчальний посібник* (Юрінком Інтер 2008) 496.

підстава)⁷ чи тричленній (предмет, підстава, зміст)⁸. Показово, що ця дискусія фактично повторює аналогічні спори, які вже тривалий час точаться у цивільній процесуальній науці⁹. О. Беяневич справедливо критикує цей підхід, називаючи його малоефективним, оскільки в його межах (а точніше – виключно в його межах) не можна з'ясувати особливості, специфіку цієї адміністративної процесуальної форми¹⁰. На підтвердження такої думки можна також згадати, що за вказаною схемою (предмет, підстава, зміст) адміністративний позов розглядають і вчені-процесуалісти, які відносять провадження в адміністративних справах до цивільного процесу і, відповідно, не вбачають різниці між адміністративним і цивільним позовами¹¹.

Другий напрям полягає у спробах охарактеризувати адміністративний позов крізь призму адміністративно-правового (публічно-правового) спору, процесуальним способом вирішення якого є позов. Таке розуміння адміністративного позову пропонує О. Беяневич¹². Підтримуючи необхідність з'ясування природи спору і спірних відносин, у зв'язку з якими одна зі сторін звертається з позовом до адміністративного суду, утім, вважаємо за необхідне відзначити, що й у цьому разі уявлення про адміністративний позов має лише фрагментарний характер, оскільки позовна форма провадження в адміністративному судочинстві має і суто процесуальні особливості (наприклад, особливості правового статусу позивача і відповідача). Крім того, слід враховувати, що адміністративний позов – не єдиний процесуальний спосіб вирішення адміністративно-правових (публічно-правових) спорів. При розгляді останніх в адміністративному порядку в Україні застосовується адміністративна скарга, натомість в окремих країнах Співдружності Незалежних Держав форма скарги є також і процесуальною формою у провадженні адміністративних справ у суді.

Третій напрям представлений у працях О. Зеленцова, І. Зайцева, Ю. Попової та інших учених, які намагаються поєднати перші два напрями, аналізуючи й особливості спорів, що вирішуються в адміністративному судочинстві, і суто процесуальні особливості адміністративного позову. Наприклад, ознаки адміністративного позову, які виокремлює

⁷ О Пасенюк (заг ред), *Адміністративна юстиція України: проблеми теорії і практики. Настільна книга судді* (Істина 2007) 194.

⁸ Т Коломоець та В Лукашевич та Ю Дорохіна, *Забезпечення прав юридичних осіб в адміністративних провадженнях* (Істина 2011) 140.

⁹ В Комаров та Д Лупсеник та П Радченко, *Позовне провадження: монографія* (Комаров В заг ред, Право 2011) 202.

¹⁰ Е Беяневич, 'К вопросу о понятии административного иска по процессуальному праву Украины' в Рожкова М (отв ред), *Иски и судебные решения* (Статут 2009) 137.

¹¹ В Комаров та В Бігун та В Баранкова, *Курс цивільного процесу: підручник* (Комаров В заг ред, Право 2011) 1167-99.

¹² Беяневич (н 10) 136.

Дмитро Лученко

Ю. Попова, охоплюють характеристику правовідносин, із яких виникає адміністративно-правовий спір, сторін у справі, порушеної внаслідок подання позову, предмета позову, предмета, способу і цілей судового захисту тощо¹³.

Останній із названих нами підходів видається найбільш продуктивним. Як зазначає О. Константи́й, сучасні українські вчені-адміністративісти одностайно підтримують дуалістичну концепцію поняття позову¹⁴, який охоплює матеріально-правовий і процесуально-правовий аспекти. Перший аспект змушує розглядати адміністративний позов як вимогу позивача до відповідача, яка виникає у зв'язку з матеріально-правовими відносинами між позивачем – фізичною чи юридичною особою і суб'єктом публічно-владних повноважень з приводу здійснення останнім публічного управління. Другий аспект привертає увагу до адміністративного позову як вимоги, що подається позивачем до адміністративного суду.

Тим самим дослідження природи адміністративного позову як процесуального способу захисту прав особи вимагає привернення уваги до низки його ознак, достатніх для того, щоб відмежувати адміністративний позов, з одного боку, від інших видів позовів (для вітчизняного законодавства це актуально в аспекті відмежування цивільного й адміністративного позовів), а з другого – від інших процесуальних форм при захисті прав приватних осіб у відносинах із суб'єктами публічно-владних повноважень.

До ознак адміністративного позову можна віднести такі:

1. Адміністративний позов спрямований на вирішення адміністративно-правового спору. Подання адміністративного позову фіксує існування між сторонами спору й одночасно визначає намір скажника вирішити цей спір у судовому порядку. Подання адміністративного позову, оформленого належним чином, також розглядається як юридичний факт, який є підставою для виникнення адміністративно-правових процесуальних відносин оскарження і початку судового провадження із розгляду позову.

2. Відповідачем за адміністративним позовом у цій категорії справ є носій влади – суб'єкт публічно-владних повноважень.

3. Адміністративний позов містить вимогу сторони, що вважає свої права або охоронювані законом інтереси порушеними, засновану на способі захисту такого права або законного інтересу, передбаченому законом. Натомість цивільний позов або позов у господарській справі може

¹³ Попова (н 1) 44.

¹⁴ Константи́й (н 4) 284-5.

містити вимогу, засновану на способі захисту права, передбаченому у договорі (ч. 2 ст. 16 Цивільного кодексу України¹⁵).

4. Адміністративний позов подається у зв'язку з захистом прав, свобод і законних інтересів позивача, що впливає із завдання адміністративного судочинства, сформульованого у ч. 1 ст. 2 КАС України. Наведена ознака адміністративного позову вимагає від позивача формулювання у заяві, як саме його права, свободи чи законні інтереси порушені рішеннями, діями чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень. При цьому, якщо для правозастосовних актів (або актів тлумачення права, де закон дозволяє їх оскарження, наприклад, податкові консультації), дій або бездіяльності вимагається існування реального порушення прав заявника, то при оскарженні нормативно-правового акта йтися може про ймовірне порушення прав, але ця ймовірність має бути реальною, а не гіпотетичною, тобто позивач має перебувати у правовідносинах, в яких може бути застосований певний нормативно-правовий акт, а не посилатися на те, що він може колись вступити в такі відносини. Це впливає із ч. 2 ст. 264 КАС України, згідно з якою право оскаржити нормативно-правовий акт мають особи, щодо яких його застосовано, а також особи, які є суб'єктом правовідносин, у яких буде застосовано цей акт.

5. Адміністративний позов становить вимогу про захист прав, свобод, законних інтересів заявника, подану до адміністративного суду (або суду, який розглядає адміністративні справи, якщо у державі не створено системи судів адміністративної спеціалізації). У літературі вказано на різні підходи до того, кому саме адресує свою вимогу позивач – судові чи протилежній стороні у справі, адже процесуально позов розглядається судом, але з матеріального боку містить вимогу, яка стосується саме відповідача у справі (скасування рішення, вчинення дії тощо). О. Зеленцов вважає, що адміністративний позов є вимогою особи про захист її прав, скерованою до суду¹⁶. Натомість інші науковці дотримуються думки, що позов – це вимога позивача до відповідача, звернена через суд¹⁷. Ми вважаємо перший підхід більш виваженим, оскільки, з одного боку, адміністративний позов подається судові і, відповідно, не може розглядатися виключно як вимога особи до суб'єкта публічно-владних повноважень, а з другого – адміністративний позов є процесуальним оформленням певних матеріально-правових вимог (вимог, що впливають зі спору про право адміністративне), а отже, повинен визначатись як вимога позивача до адміністративного суду про захист його прав.

¹⁵ Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>> (дата звернення: 15.03.2019).

¹⁶ Зеленцов (н 3) 121.

¹⁷ Комаров та Луспенник та Радченко (н 9) 218.

Дмитро Лученко

б. Адміністративний позов має свою структуру. Л. Коваль зазначив, що структуру позову утворюють предмет і підстави позову¹⁸. З такою структурою фактично погоджується і О. Беяневич, хоча вона й не розглядає цю проблему окремо¹⁹. Натомість Т. Коломоєць, В. Лукашевич і Ю. Дорохіна пропонують структуру з трьох складових – підстава, предмет і зміст позову²⁰. Як бачимо, у науковців не викликає заперечень ідея виділення предмета і підстави позову. Спірним питанням у цьому разі є можливість виокремлення змісту як структурного елемента адміністративного позову.

Предметом адміністративного позову є матеріально-правова вимога, яку заявляє позивач, прагнучи захистити свої права і законні інтереси. Ця вимога, як уже зазначалося, має відповідати способам захисту прав, встановленим у законодавстві.

Підставою адміністративного позову є юридично значущі факти, якими позивач обґрунтовує свої вимоги. Підставу позову не слід отожднювати з доказами у справі, адже вони не становлять юридичних фактів, покладених в основу позову, а лише підтверджують їх наявність чи відсутність²¹. Так само підставу позову не становлять норми права, на які посилається позивач (таку думку висловив Л. Коваль²²), оскільки правові приписи самі собою не дають змогу вести мову про порушення прав позивача, а дають можливість суду, сторонам у справі оцінити певні юридичні факти і зрозуміти, чи мало місце порушення прав і вимог законності з боку суб'єкта владних повноважень.

У літературі зазначається, що адміністративний позов має вміщувати 'обставини виникнення та зміст публічно-правової суперечки, а саме: 1) учасники суперечливих відносин; 2) час, дата, місце, умови виникнення суперечки; 3) сутність порушених суб'єктивних прав, свобод, інтересів'²³. Інакше кажучи, схема викладення змісту позовних вимог має включати юридично значущі факти, що стосуються визначення суб'єкта владних повноважень, який своїм рішенням, дією чи бездіяльністю порушив суб'єктивні права чи охоронювані законом інтереси позивача, сутності порушення та обставин, які до цього призвели. Крім того, позивач має переконатися в наявності права звернення з позовом. Для цього потрібно звернутися не лише до положень процесуального, а й матеріального права.

www.pravoua.com.ua

¹⁸ Пасенюк (н 7) 194.

¹⁹ Беяневич (н 10) 137.

²⁰ Коломоєць та Лукашевич та Дорохіна (н 8) 140.

²¹ Комаров та Бігун та Баранкова (н 11) 518.

²² Пасенюк (н 7) 194.

²³ Т. Манн та Р. Мельник та В. Бевзенко та А. Комзюк, *Адміністративний процес: загальна частина (Федеративна Республіка Німеччина, Україна): науково-практичний посібник* (Бевзенко В за ред. Алерта 2013) 132.

Одночасно з цим навряд чи можна визначити виключний перелік фактів, які мають бути зазначені у позовній заяві. Тому пропонуване структурування є дещо умовним, конкретний набір обставин, які підлягають доведенню і встановленню судом, завжди залежить від специфіки справи, що розглядається.

Вирішуючи питання про те, чи можливо виокремити у структурі адміністративного позову зміст, ми беремо до уваги таке. Як уже зазначалося, ми підтримуємо тих фахівців, які трактують позов як вимогу позивача до відповідача, звернуту через суд. За такого розуміння адміністративний позов відображає і вимогу особи до суб'єкта владних повноважень, і вимогу до суду про захист прав особи у відносинах із суб'єктом владних повноважень. Мають рацію В. Комаров і В. Мамницький, які вказують, що поняття “зміст позову” дає змогу відобразити першу з названих вимог²⁴ (зі свого боку вимога до суду, як уже згадувалося, становить предмет позову). При цьому ми не можемо погодитися з науковцями, які під змістом позову розуміють форму судового захисту²⁵. Формою судового захисту, власне, і є позов, тобто, якщо дотримуватися цього підходу, зміст позову фактично дорівнюватиме самому позову.

Проілюструємо наведене твердження прикладом. Громадянин отримав відмову органу Пенсійного фонду України щодо перерахунку пенсії. Він звертається до адміністративного суду з позовом про скасування рішення суб'єкта владних повноважень, яким відмовлено у перерахунку, і зобов'язання здійснити перерахунок. Предметом цього адміністративного позову будуть вимоги про скасування рішення і зобов'язання здійснити перерахунок. Зміст позову становитиме вимога про проведення перерахунку. Вимоги до адміністративного позову закріплюються в ч. 1 ст. 160 КАС України.

Необхідно зазначити, що загальні вимоги до оформлення адміністративного позову не містять прямого припису позивачеві наводити правове обґрунтування заявлених вимог, зокрема й посилання на ті норми права, порушення яких припустився відповідач – суб'єкт владних повноважень. Варто також враховувати, що процесуальний закон покладає на суб'єкта публічно-владних повноважень обов'язок доказування правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності, якщо він заперечує проти адміністративного позову (ч. 2 ст. 77 КАС України). Водночас, безперечно, позивач зазвичай прагне навести норми законодавства, які, на його думку, порушені суб'єктом публічно-владних повноважень, оскільки це посилює його правову позицію. Зазначення норм, порушених суб'єктом

²⁴ Комаров та Луспенник та Радченко (н 9) 218-9.

²⁵ Коломоець та Лукашевич та Дорохіна (н 8) 141.

Дмитро Лученко

публічно-владних повноважень, може впливати з суті позовних вимог, природи заявленого позову. Тому в позовній заяві, залежно від обставин справи, позивач має вказати норми чинного законодавства, котрі регулюють суперечливі матеріальні правовідносини, на підставі яких подано адміністративний позов і може бути відкрито провадження у справі²⁶.

Висновки. Підсумовуючи, варто зазначити, що характеристика правової природи адміністративного позову має ґрунтуватися на його дуалістичному розумінні, що означає поєднання матеріально-правових і процесуальних ознак при його визначенні. Матеріально-правовий аспект адміністративного позову охоплює вимогу позивача до відповідача, яка виникає у зв'язку з матеріально-правовими відносинами між позивачем – фізичною чи юридичною особою і суб'єктом публічно-владних повноважень з приводу здійснення останнім публічного управління. Процесуальний аспект адміністративного позову, зі свого боку, стосується винятково вимоги, що подається позивачем до адміністративного суду.

У зв'язку з цим до переліку основних ознак, притаманних адміністративному позову, входять: 1) спрямованість на вирішення адміністративно-правового спору; 2) наявність відповідача – суб'єкта публічно-владних повноважень; 3) адміністративний позов містить вимогу, яка заснована на способі захисту порушеного права або законного інтересу, передбаченому законом; 4) наявність порушень прав чи свобод приватних осіб, які вчинені внаслідок рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта публічно-владних повноважень; 5) адміністративний позов є вимогою особи про захист її прав, скерованою до суду; 6) структуру позову утворюють зміст, предмет і підстави позову.

REFERENCES

Bibliography

Authored books

1. Demskyi E, *Administratyvne protsesualne pravo Ukrainy: navchalnui posibnyk [Administrative Procedural Law of Ukraine: Tutorial]* (Yurinkom Inter 2008) (in Ukrainian).
2. Kolomoiets T ta Lukashevych V ta Dorokhina Yu, *Zabezpechennia prav yurydychnykh osib v administratyvnykh provadzhenniakh [Ensuring the Rights of Legal Entities in Administrative Proceedings]* (Istyna 2011) (in Ukrainian).
3. Konstantyi O, *Problemy zakhystu v administratyvnomu sudochynstvi subiektyvnykh prav, svobod i zakonnykh interesiv [Problems of Protection in Administrative Proceedings of Subjective Rights, Freedoms and Legitimate Interests]* (Istyna 2015) (in Ukrainian).

²⁶ Манн та Мельник та Бевзенко та Комзюк (н 23) 132.

4. Osokina G, *Isk (teorija i praktika) [Claim (Theory and Practice)]* (Gorodec 2000) (in Russian).
5. Popova Ju, *Sudoproizvodstvo po delam, vznikajushhim iz publichno-pravovyh otnoshenij (teoreticheskie problemy) [Proceedings in Cases Arising from Public Relations (Theoretical Problems)]* (KGAU 2002) (in Russian).
6. Starilov Ju, *Administrativnye sudy v Rossii: novye argumenty "za" i "protiv" [Administrative Courts in Russia: New Arguments "For" and "Against"]* (Norma 2004) (in Russian).
7. Zelencov A, *Sub'ektivnoe publichnoe pravo: uchebnoe posobie [Subjective Public Right: Tutorial]* (RUDN 2012) (in Russian).

Edited books

8. Beljanevich E, 'K voprosu o ponjatii administrativnogo iska po processual'nomu pravu Ukrainy' ['On the issue of the notion of an administrative claim on the procedural law of Ukraine'] v Rozhkova M (otv red), *Iski i sudebnye reshenija [Claims and Court Decisions]* (Statut 2009) (in Russian).
9. Komarov V ta Bihun V ta Barankova V, *Kurs tsyvilnoho protsesu: pidruchnyk [Civil Process Course: Tutorial]* (Komarov V zah red, Pravo 2011) (in Ukrainian).
10. Komarov V ta Luspenyk D ta Radchenko P, *Pozovne provadzhennia: monohrafiia [Action Proceedings: Monograph]* (Komarov V zah red, Pravo 2011) (in Ukrainian).
11. Mann T ta Melnyk R ta Bevzenko V ta Komziuk A, *Administrativnyi protses: zahalna chastyna (Federativna Respublika Nimechchyna, Ukraina) [Administrative process: the common part (Federal Republic of Germany, Ukraine)]* (Bevzenko V zah red, Alerta 2013) (in Ukrainian).
12. Paseniuk O (zah red), *Administrativna yustytisia Ukrainy: problemy teorii i praktyky. Nastilna knyha suddi [Administrative Justice of Ukraine: Problems of Theory and Practice. Judge's Desk Book]* (Istyna 2007) (in Ukrainian).

Dmytro Luchenko

LEGAL NATURE OF ADMINISTRATIVE ACTION
IN THE ADMINISTRATIVE PROCEEDINGS

ABSTRACT. The article aims at studying the legal nature of legal action in the administrative proceedings. Noting the undisputed importance of legal action as a procedural form in the administrative proceedings ensuring efficient protection of violated rights and freedoms of individuals in disputes with subjects vested with power, the author emphasizes the fact that the doctrinal understanding of the legal nature of this institution is insufficiently elaborated, and most scholars are unable to reach a consensus on the characteristics of its substantive features. Given this, the article highlights that exploration of the legal nature of administrative action is a topical issue of modern administrative law science.

The purpose of the article is to determine the legal nature of administrative action as a procedural basis for appeal and a means of protecting the rights of individuals and legal entities in disputes with holders of public power – subjects vested with power in the meaning of the Code of Administrative Proceedings of Ukraine (CAP of Ukraine).

The author reviews scientific approaches to the understanding of the legal nature of administrative action. Thus, within the framework of this analysis, the article studies the achievements of scholars who defend, firstly, a purely procedural vision of administrative

Дмитро Лученко

action and focus only on the study of its structure; secondly, those who attempt at characterizing administrative action through the prism of the administrative legal dispute, i.e., by analyzing its substantive-law nature; thirdly, those who argue for the synthetic nature of administrative action. Such an approach implies that characterization of administrative action ensues from its dualistic understanding, which means a combination of substantive-law and procedural features in its definition. The substantive-law aspect of administrative action covers the claimant's claim against the defendant which arises in connection with the substantive-law relations between the claimant – an individual or a legal entity and a subject vested with public power with regard to the latter's exercise of public administration. In its turn, the procedural aspect of administrative action relates exclusively to the claim filed by the claimant to the administrative court.

In this regard, the author attempts at marking out the most characteristic features of administrative action by reckoning among them: 1) focus on resolving an administrative legal dispute; 2) presence of the defendant – the subject vested with public power; 3) presence of a claim which is based on the method of protecting a violated right or legitimate interest as provided for by law; 4) presence of violations of rights or freedoms of individuals which are committed as a result of decisions, actions or omissions of the subject vested with public power; 5) administrative action is an individual's request for the protection of his/her rights which is filed to the court of law; 6) the structure of administrative action is formed by the content, subject matter and grounds of the action.

KEYWORDS: administrative proceedings; administrative action; administrative legal disputes.